

М.І. Паук, здобувач
Міжнародний університет бізнесу і права,
м. Херсон, Україна

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОМУ СЕКТОРІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Постановка проблеми. На сучасному етапі туризм набуває не просто масового характеру, а стає однією з провідних, високоприбуткових та найбільш динамічних галузей світового господарства. Специфічною рисою туристично-рекреаційної сфери є те, що вона поєднує в собі понад 50 суміжних галузей: культуру, мистецтво, науку, освіту, спорт, готельне господарство, медицину, торгівлю, харчування, транспорт, зв'язок, фінанси, побут, народні промисли, розваги, будівництво, інше. Кожна країна, регіон, місто намагаються пропагувати та популяризувати свою туристичну привабливість.

Залучення іноземних інвестицій в туристично-рекреаційну сферу Закарпаття має важливе соціально-економічне значення в розвитку області. Саме економічний і соціальний ефект розглядаються, як два основних критерії розвитку регіональної економіки. Перший аспект, економічний, проявляється у величині надходжень до бюджетів обласного та державного значень, обсягах інвестиційних вкладень у розбудову інфраструктури галузі; а другий, соціальний, – у покращенні добробуту суспільства (зменшення рівня безробіття, збереження та відновлення природного потенціалу області та історико-культурної спадщини, підвищення життєвого рівня населення тощо) [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми залучення інвестицій було розкрито в ряді досліджень, серед яких роботи Є.О. Бойко, Л.О. Василькевич, І.О. Іртищевої, Т.В. Стройко, Н. Судова-Хом'юк та ін. Разом з тим, аналіз зазначених джерел свідчить про те, що низка питань, пов'язаних методами підвищення іноземного інвестування в туристично-рекреаційний, залишаються невирішеними. Тому існує потреба в подальших теоретично-методичних та практичних дослідженнях у цьому напрямку.

Формування цілей статті. Метою даної статті є пошук шляхів підвищення іноземного інвестування в туристично-рекреаційний сектор Закарпатської області.

Виклад основного матеріалу досліджень. На сучасному етапі туризм і рекреація набувають не просто масового характеру, а стають однією з провідних, високоприбуткових та найбільш динамічних галузей світового господарства.

Закарпатська область, з огляду на її потужний туристично-рекреаційний потенціал, вигідне розташування та транзитне значення, була і залишається одним із пріоритетних регіонів України для розвитку туристичного та курортного комплексу. Унікальні природні ресурси, духовна та культурна спадщина, традиції та гостинність у поєднанні з діловою активністю, багаторічним досвідом і напрацюваннями у сфері відпочинку є достатньо вагомими передумовами пріоритетного розвитку індустрії туризму, санаторно-курортного лікування, оздоровлення, спрямованого як на вітчизняних, так і на іноземних споживачів. Проте, на міжнародному туристичному ринку національний туристичний продукт та природні лікувальні ресурси України оцінюються як менш привабливі і конкурентоспроможні, ніж в інших країнах, де спостерігається загальносвітова тенденція до посилення ролі держави у забезпеченні розвитку туризму і курортів. Туристично-рекреаційний сектор в Україні формує лише 0,9 % ВВП, в той час як в Австрії – 8 %, Хорватії – 8,5 %, Іспанії – 6,8 %, що стосується експортних доходів держави, туристично-рекреаційний сектор в Україні формує лише 6 %, тоді як в Іспанії – 35 %, Греції – 36 %, Кіпр – 52 %, Португалії – 21 % [5].

Подолання наявних негативних тенденцій, створення системних і комплексних передумов для залучення інвестицій у сферу туризму, готельного господарства і курортів повинні стати пріоритетами забезпечення сталого розвитку країни в цілому та вагомою складовою у вирішенні питань підвищення рівня життя населення. Відповідно до ч.1 ст. 6 Закону України «Про туризм», держава проголосила туризм одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки та культури і взяла на себе зобов'язання створити умови для туристичної діяльності.

Є.О. Бойко [1] акцентує свою увагу на тому, що потенційного інвестора завжди цікавить привабливе підприємство в привабливому регіоні з розвинутою галузевою економікою. В підприємствах туристично-рекреаційної сфери, які майже завжди мають підгалузеве гілкування, для інвестора важливо, куди саме він вкладатиме кошти, який термін

повернення вкладених коштів і отримання очікуваного прибутку від інвестування.

З метою підтримки економічної стабільності розвитку туристичної індустрії в державі, збільшення надходжень іноземної валюти в державу, захисту споживача туристичних послуг та збереження і охорони рекреаційно-туристичних ресурсів створюються національні туристичні організації. Оскільки важливість туризму для національної економіки і задоволення соціальних потреб очевидна, його розвиток є важливою справою як для туристичної індустрії, так і для подорожуючих. Тому основними видами діяльності національних туристичних організацій є просування туризму, розширення співробітництва уряду і приватної індустрії туризму тощо [3].

У своїх працях, Наталія Судова-Хом'юк акцентує увагу на наступних пріоритетних напрямках залучення інвестицій у туристично-рекреаційний сектор економіки:

- стимулювання інноваційної діяльності у сфері оздоровлення, лікування та рекреації, забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних методів та технологій санаторно-курортного лікування на зарубіжних ринках; формування рекреаційно-туристичної інфраструктури на рівні міжнародних стандартів (готелі, кемпінги, санаторії, пансіонати, транспорт, комунікації тощо);

- стимулювання інвестиційної діяльності у сфері супутніх послуг для рекреантів (торгівля, громадське харчування, інформаційна, фінансова інфраструктура, відпочинковий туризм);

- підвищення кваліфікації працівників рекреаційно-туристичного господарства;

- реставрація та реконструкція пам'яток історії та культури, особливо таких, які репрезентують Україну на міжнародному ринку туристичних послуг;

- розвиток "сільського" туризму, особливо у регіонах, які зберегли народні звичаї та традиції: Карпати, Полісся, Полтавщина, Поділля, Буковина та ін.;

- рекламна діяльність – залучення значного потоку туристів в Україну неможливе без належної поінформованості потенційних рекреантів про рекреаційно-туристичний потенціал країни, його особливості та унікальність на світовому ринку туристичних послуг [6].

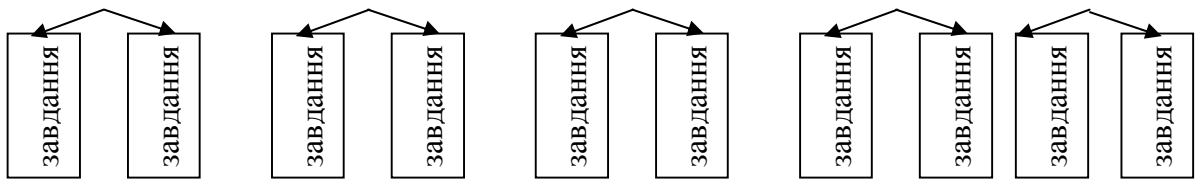
Для залучення іноземного капіталу в туристично-рекреаційний сектор Закарпатської області нами запропоновано «розбити» всі заходи з підвищення іноземного інвестування в п'ять основних блоків (рис. 1.). В

свою чергу кожен блок включає в себе ряд завдань, в ході виконання яких досягаються бажані результати з підвищення конкурентоспроможності туристично-рекреаційного сектору, а відповідно інвестиційної привабливості галузі.

Перший блок – «Реалізація туристично-рекреаційної політики держави, оптимізація системи управління туристично-рекреаційною сферою» включає в себе наступні завдання:

1.1. Участь у розробленні, вивченні та обговоренні нормативно-правових документів з метою створення сприятливих умов для залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій, спрямованих на розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури, підтримку середнього та малого підприємництва (зокрема в сільській місцевості та депресивних селах) у сфері туризму і діяльності курортів. Розроблення механізму підтримки перспективних проектів розвитку туризму та курортів на обласному та районному рівні, заходів зі спрощення нормативних та дозвільних документів.

Заходи підвищення іноземного інвестування в туристично-рекреаційному секторі Закарпатської області*

* Джерело: Розроблено і побудовано автором

1.2. Розроблення проектів, концепцій та передпроектної документації розбудови туристично-рекреаційної інфраструктури гірських сіл та місцевостей, де наявні термальні та мінеральні води.

Другий блок - «Забезпечення оптимального середовища сталого розвитку туристично-рекреаційної сфери в Закарпатській області» включає в себе наступні завдання:

2.1. Інвентаризація та паспортизація туристично-рекреаційних ресурсів Закарпатської області, формування та ведення відповідного реєстру. Резервування земель оздоровчого, рекреаційного призначення та встановлення меж охоронних зон резервованих територій з метою створення та розвитку курортів, підготовка експертної оцінки наявних мінеральних та термальних вод. Оцінка природоохоронного потенціалу природних комплексів регіону та створення наукового обґрунтування по організації на його території регіонального ландшафтного парку, як майбутнього осердя охорони природної і культурної спадщини та туристично-рекреаційного розвитку краю.

2.2. Формування регіональної мережі туристично-екскурсійних маршрутів, розроблення і впровадження на державному рівні механізму їх утримання.

2.3. Розроблення кінних туристичних маршрутів, включення їх у регіональну мережу туристично-екскурсійних маршрутів. Створення районної асоціації кінного туризму.

2.4. Знакування та маркування основних туристичних шляхів, що є складовою регіональної та національної мережі туристично-екскурсійних маршрутів, інформаційне облаштування туристичних об'єктів.

2.5. Забезпечення інфраструктурного облаштування визначних об'єктів історико-культурної спадщини у складі регіональної та національної мереж туристично-екскурсійних маршрутів.

2.6. Забезпечення інфраструктурного облаштування визначних об'єктів природно-заповідного фонду в складі регіональної та національної мереж туристично-екскурсійних маршрутів. Використання перспективних територій природо-заповідного фонду загальнодержавного, і не тільки, значення для створення центрів санаторного лікування та соціально-психологічної реабілітації [4].

2.7. Формування регіональної мережі туристично-інформаційних центрів і пунктів єдиної інформаційної системи, забезпечення їх стабільного функціонування, сприяння у щорічному оновленні ними банку даних про туристичні ресурси, зокрема, про їх споживчі характеристики.

2.8. Забезпечення безпеки відпочиваючих на туристичних маршрутах та в туристичних закладах, а також безпечних санітарно-гігієнічних умов проживання й харчування в закладах розміщення.

2.9. Розроблення проекту створення мережі доступних засобів тимчасового розміщення, зокрема молодіжних готелів (хостелів), турбаз, автокемпінгів на територіях, через які прокладено регіональні та національні туристичні маршрути.

2.10. Підтримка розвитку сільського зеленого та агротуризму в регіоні як необхідної передумови комплексного соціально-економічного розвитку села.

2.11. Підтримка та розвиток народних ремесел як складової програми туристичного обслуговування, включення у місцеві туристичні продукти майстер-класів з народних промислів.

Третій блок – «Інноваційний підхід до управління конкурентоспроможністю регіонального та національного туристично-рекреаційного продукту» включає в себе наступні завдання:

3.1. Розроблення на конкурсній основі інноваційних та інвестиційних проектів у сфері туризму і діяльності курортів, забезпечення їх промоції.

Четвертий блок – «Просвітницька діяльність та науково-освітнє забезпечення сталого розвитку туристично-рекреаційної сфери» включає в себе наступні завдання:

4.1. Здійснення постійного моніторингу внутрішніх та міжнародних туристично-рекреаційних потоків та ринків, їх всебічний аналіз.

4.2. Здійснення постійного моніторингу стану і якості туристично-рекреаційних ресурсів регіону.

4.3. Обмін кращими практиками туристичної діяльності під час проведення науково-практичних конференцій, семінарів, засідань за круглим столом.

4.4. Розроблення нових туристсько-екскурсійних програм для школярів, виховання почуття патріотизму, налагодження у школах роботи туристичних гуртків.

4.5. Інформаційне забезпечення туристично-екскурсійних маршрутів через підготовку на 4-5 мовах Євросоюзу аудіо та відеоматеріалів, створення фільмів про іміджеві туристичні продукти Закарпатської області, їх запис і копіювання у форматі CD, DVD.

4.6. Розроблення науково-обґрунтованих концепцій та програм регіонального розвитку перспективних туристично-рекреаційних територій. Підготовка, розгляд та погодження клопотань про оголошення природних територій курортами державного та місцевого значень. Проведення науково – дослідної роботи по виявленню та соціологічній оцінці особливо загрожуваних лісових, презволожених лучних, водно-болотних та прирічкових природних комплексів, особливо цінних і важливих для збереження природних лісових комплексів, підготовка принципів положень природоохоронної оптимізації цих територій та розробка оптимальної схеми їх резервування шляхом створення природно-заповідної об'єкту місцевого значення – регіонального ландшафтного парку.

П'ятий блок – «Формування туристично-рекреаційного іміджу краю та просування на внутрішньому і міжнародному туристично-рекреаційних ринках» включає в себе наступні завдання:

5.1. Популяризація регіонального туристично-рекреаційного продукту на регіональних, загальноукраїнських та міжнародних спеціалізованих заходах.

5.2. Створення мережі туристично-інформаційних сайтів, їх постійне оновлення та підтримка. Реклама туристично-рекреаційних можливостей Закарпатської області на каналах телебачення і радіо, у друкованих засобах масової інформації.

5.3. Створення мережі туристичних представництв за кордоном, як дієвої системи просування національного туристичного продукту на міжнародному ринку, проведення реклами туристичних можливостей України, розширення зв'язків з туристичними відомствами та підприємствами країни перебування, налагодження прямих контактів українських туристичних підприємств з зарубіжними партнерами.

Висновки. Ми вважаємо, що досліджені і запропоновані нами заходи підвищення іноземного інвестування в туристично-рекреаційному секторі Закарпатської області, не лише збільшать обсяги інвестування у сферу туризму і діяльності курортів, але і позитивно вплинуть на:

збереження і раціональне використання цінних туристичних ресурсів регіону, забезпечення їх доступності для всіх категорій населення; збільшення туристичних потоків; впорядкування туристично-рекреаційних територій; формування сприятливого туристичного іміджу; зростання кількості робочих місць та якості життя населення; надходжень до бюджетів усіх рівнів; створення нових туристичних продуктів; розвиток туристичної інфраструктури; поліпшення умов та якості життя сільського населення; вирішення соціально-економічних проблем сільських територій; корегування туристичних пропозицій в залежності від потреб ринку; вивчення досвіду розвитку туристичної сфери на прикладі інших регіонів України та країн світу; виховання у молоді почуття патріотизму, любові до рідного краю; розробка наукового обґрунтування на створення об'єкту природно-заповідного фонду – регіонального ландшафтного парку, як основи для формування транскордонних територій в області, та як майбутнього осердя охорони природної і культурної спадщини та туристично-рекреаційного розвитку в Закарпатській області.

Бібліографічний список: 1. Бойко Є.О. Регіональна характеристика іноземного інвестування агропродовольчої сфери / Є.О. Бойко // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – № 6. Сер. „Економічні науки”. – Харків. – 2014. – С. 102-111. 2. Василькевич Л.О. Оцінка соціально-економічного ефекту становлення туристичної сфери Рівненщини у господарському комплексі регіону / Л.О. Василькевич // Економіка. Управління. Інновації. – 2010. – № 2 (4). 3. Державне регулювання туристично-рекреаційної сфери України як передумова підвищення конкурентоспроможності туристичної галузі. <http://otdih-berdyansk.com/785-derzhavne-regulyuvannya-turistichno-rekreacynoyi-sferi-ukrayini-yak-peredumova-pdvischennya-konkurentospromozhnost-turistichnoyi-galuz.html>. 4. Іртищева І.О. Інфраструктурне забезпечення становлення органічного сектору агробізнесу / І.О. Іртищева, Т.В. Стройко, Є.О. Бойко // Науково-виробничий журнал «Економіка та держава». – 2012. – № 6. – С. 15-18. 5. Про спеціальний режим інвестиційної діяльності у сфері туризму, готельного господарства і курортів: Концепція Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://frtu.org.ua/uk/proekti-frtu/135-tematichni-proekti/543-kontsepsiya-zakonu-ukrajini-pro-spetsialnij-rezhim-investitsijnoji-diyalnosti-u-sferi-turizmu-gotel'nogo-gospodarstva-i-kurortiv>. 6. Судова-Хом'юк Н. Управління інвестиційними процесами в туристично-рекреаційному комплексі України / Н. Судова-Хом'юк // Регіональна економіка. – 2002. – № 3. – С. 260-265.

Паук М.И. Пути повышения иностранного инвестирования в туристско-рекреационному секторе Закарпатской области. В статье проведена аналогия национального туристско-рекреационного рынка с рынками других стран. Определены приоритетные направления привлечения иностранных инвестиций в туристско-рекреационном секторе. Предложены пути повышения иностранного инвестирования в туристско-рекреационном секторе Закарпатской области. Особое внимание акцентируется на ожидаемых результатах от предложенных поэтапных мер повышения иностранного инвестирования.

Pauk M. Ways of increasing foreign investment in tourism and recreational of Zakarpattyа regions. In the article the analogy of domestic tourism and recreation market with other markets. The priority areas of foreign investment in the tourism and recreation sector. The ways of increasing foreign investment in the tourism and recreation sector Zakarpattyа region. Particular emphasis is placed on the expected results of the proposed incremental measures to increase foreign investment.